

מתניתין:

התולש מעציץ נקוב – חייב. שהרי הוא כמחובר לקרקע, לפי שיונק מן הקרקע דרך הנקב, שמריח דרכו את לחלוחית הקרקע [ואף אם הנקב הוא בדופן העציץ].

והתולש מעציץ שאינו נקוב – פטור, שאינו מחובר לקרקע.

ורבי שמעון פוטר בזה ובזה. ששניהם כתלושים.

גמרא:

רמי ליה אבוי לרבא. ואמרי לה, רבי חייא בר רב לרב:

תנן במתניתין: רבי שמעון פוטר בזה ובזה.

אלמא, עציץ נקוב לרבי שמעון, כעציץ שאינו נקוב משוי לה.

ורמינהו: תניא: רבי שמעון אומר: אין בין נקוב לשאינו נקוב אלא להכשיר זרעים בלבד. עציץ שאינו נקוב דינו כתלוש והזרעים שבתוכו מקבלים הכשר מים, שאם נפלו עליהם מים הרי הם ראויים לקבל טומאה.

ואילו הזרעים בעציץ נקוב דינם כמחובר ואינם מקבלים הכשר.

הרי, שאפילו לרבי שמעון יש הבדל בין נקוב לשאינו נקוב! (1)

אמר ליה: לכל מילי אכן רבי שמעון כתלוש משוי ליה לעציץ נקוב, כגון לענין קצירה, שאינו חייב עליו בשבת, ולענין שנוקנה במשיכה כמטלטלין ולא בכסף כקרקע, ולענין שאין כותבין עליו פרוזבול [שרק אם הלוח יש לו קרקע כותבין פרוזבול למלוח].

במתניתין, לכל מילי נקוב כשאינו נקוב לר"ש מלבד בהכשר זרעים. ואי כונת הגמרא להקשות מאי שנא שבת מהכשר זרעים, אם כן בלאו מתניתין היה יכול להקשות אבריתא גופא.

ותירצו, דבריתא לא קשיא ליה. דהכי קאמר, אין בין נקוב לשאינו נקוב, דחכמים השוו אותם לכל מילי, דתמיד אזלינן לחומרא, דבמקום דהוי תלוש חומרא חשבינן תרווייהו כתלוש, ובמקום שמחובר הוא חומרא חשבינן תרווייהו כמחובר, אלא להכשר זרעים בלבד, דאוקמיה אדינא, שנקוב הוא כמחובר ואינו נקוב כתלוש. וע"ז הקשתה הגמרא ממתניתין דפטר ר"ש בשניהם, אלמא דאף לקולא חשיב ר"ש הנקוב כתלוש, וא"כ כ"ש לחומרא, לענין הכשר זרעים, היה לו לחשב הנקוב כתלוש לענין שיקבל הכשר טומאה. ועיי"ש ובראשונים עוד תירוצים.

אליעזר סבר שעצם הכיבוד והריבוץ הוי תיקון הבית ונחשב כעין בונה, שהרי בדבר מועט נחשב בונה, כדאשכחן גבי גודלת ופוקסת.

5. ומטעם זה התיר הבה"ג אפילו כיבוד. והתוד"ה והאידנא, הוכיחו דכיבוד אסור אף לר"ש משום שמזיו עפר ממקומו. [ובשעה"צ סי' של"ז אות ג' הביא שתי דיעות לבאר כונתם, א. משום טלטול העפר שהוא מוקצה ב. שע"י הכיבוד הוא עושה גומא בעפר. ומ"מ אינו אסור מדאורייתא שהרי הוא כחופר גומא ואי"צ אלא לעפרה. ובסוף מסיק דתרווייהו איתנהו. ועיי"ש במ"ב סק"ו עוד שיטות בטעם איסור כיבוד].

1 הקשו התוס' בד"ה ורמינהו [בע"א], מאי קשיא, והא כבריתא גופא נמי קתני כמו